

קישור לזום בימי רביעי בשעה 20:45 | קישור לקבוצת הוואטסאפ של השיעור

ה-ו פסיק רישא דניחא ליה

בשיעור הקרוב נלמד כמעט דף שלם של גמרא. לא נכנס לכל פרטי הנושאים הרבים שיש בו ונדבר על מחלוקת עיקרית שמופיעה בו לגבי פסיק רישא בשבת. הנושא שלנו נרחב ונוגע בשאלות מעשיות רבות במקורות הדגשתי את המקורות הנוגעים לשורש השאלה, מוזמנים לעבור עליהם ולמי שיש לו זמן גם על המקורות הנוספים.

בנוסף הוספתי מספר שות"ם שנוגעים בשאלות מעשיות הנובעות מהדיון שלנו למעוניינים.
חנוכה שמח!

ה: "איבעיא להו מהו... הכא פקיד ולא עקיר" (בו,; התמקדו בסוגיות הנוגעות בפסיק רישא)

המקורות

אינו מתכון ופסיק רישא:

- (שבת קג. ת"ר התולש... בארעא דחבריה", סוכה לג: "ואין ממעטין ביר"ט... הושענא אחרית" וברש"י ד"ה 'מודי' ולא צריכא', רמב"ם שבת פ"א ה"ה-ה"ו).
- ראב"ה קצד עד: "...שהא בהא תליא", קובץ שיעורים ב, כגו, [שערי יושר שער ג פרק כו "והטעם בזה נלענ"ד... עצמה נקראת בשמה", פסקי הר"ד שבת מא: "ואי קשיא לשמואל..."]¹, שו"ת ברכת אברהם יט (הקטעים המצורפים), [.
- (שו"ע אורח חיים סימן שטז סעיף ג, ט"ז שם ס"ק ג "אפי' אם תאמר... בפ"י חולק עליי", באור הלכה שם ד"ה 'ולכן יש להזהר').
- תוד"ה 'רוב בקיאים הן' במשפט הראשון, רמב"ן ד"ה 'א"כ טורד', שו"ת הריב"ש סימן שצד בענין: אם מותר לסרוק במסרק בשבת? בקטע: "והטעם האחר שכתבת דכיון... דלדידיה הוי פסיק רישא".

לא ניחא ליה:

- כתובות ו. תוד"ה 'האי', שבת קג. ד"ה 'לא צריכא', ר"ן ד"ה 'בבי רב אמרי' (בעיקר בדחייתו את הערוך "אינו מחויר..."), כסף משנה מהשיעור הקודם (שבת פ"א ה"ז ובכס"מ שם "מ"כ... ע"כ").
- רמב"ם שבת פ"י ה"ז.

תשובות הלכה למעשה:

- יביע אומר ט או"ח לה, מנחת שלמה א, יד, שם צא, ג,

¹ לרקע כללי עיינו בגמ' שם.

הלכה ה

דברים המותרים לעשותן בשבת ובשעת עשייתן אפשר שתעשה בגללן מלאכה ואפשר שלא תעשה, אם לא נתכוין לאותה מלאכה הרי זה מותר, כיצד גורר אדם א מטה וכסא ומגדל וכיוצא בהן ב בשבת ובלבד שלא יתכוין לחפור חריץ בקרקע בשעת גרירתו, ולפיכך אם חפרו הקרקע אינו חושש בכך לפי שלא נתכוין, וכן מהלך ג אדם על גבי עשבים בשבת ובלבד שלא יתכוין לעקור אותן, לפיכך אם נעקרו אינו חושש, ורוחץ ידיו בעפר הפירות וכיוצא בו ובלבד שלא יתכוין להשיר השיער, לפיכך אם נשר אינו חושש, פרצה דחוקה מותר להכנס בה בשבת אף על פי שמשיר צרורות, וכן כל דבר שאינו מתכוין כגון זה הרי זה מותר.

הלכה ו

עשה מעשה ונעשית בגללו מלאכה שודאי תעשה בשביל אותו מעשה אף על פי שלא נתכוין לה חייב, שהדבר ידוע שאי אפשר שלא תעשה אותה מלאכה, כיצד הרי שצריך לראש עוף לשחוק בו לקטן וחתך ראשו בשבת אף על פי שאין סוף מגמתו ד להריגת העוף בלבד חייב שהדבר ידוע שאי אפשר שיחתוך ראש החי ויחיה אלא המות בא בשבילו וכן כל כיוצא בזה.

ראב"ה חלק א - מסכת שבת סימן קצד

רבים אומרים מי יראינו טוב בפלוגתא דר' יהודה ור' שמעון. וראיתי כי הראשונים מרבותינו [האריכו] לבאר. ושיטתם דכי אמר [ר'] שמעון דבר שאינו מתכוון מותר גבי גורר אדם מטה כסא וספסל ור' יהודה פליג עליה בפרק ב' דביצה, כדתנן ר' יהודה אומר כל הכלים אין נגררים חוץ מן העגלה מפני שהיא כובשת, הני מילי דאינו מתכוון ולא פסיק רישיה, ספק אם יעשה חריץ, והלכך שרי ר' שמעון, שאפי' יעשה חריץ איסורא היא דאיכא, היינו מלאכה שאינה צריכה לגופה, שהרי [אינו] צריך לחריץ, ולר' יהודה אסור, שהרי אם יעשה חריץ חייב חטאת, ואזדו לטעמייהו שהא בהא תליא.

קובץ שעורים כתובות אות ב

(ב) [דף ב ע"ב] והנה דינא דיש אונס, הוא, דקיום תנאי באונס לא חשיב קיום, דנחשב כאילו נתקיים מאליו ולא ע"י האדם וזה לא מהני, דבעינן שהאדם יקיים התנאי, ומעשה הנעשית באונס אינה נחשבת על האדם אלא כנעשית מאליה, ולכאורה מה בכך שלא קיים התנאי מ"מ גם ביטול לא הוי, דהא התנאי היה אם לא באתי ולא בא. וצ"ל דלקיום המעשה לא סגי במה שלא נתבטל התנאי, אלא צריך קיום התנאי לקיים המעשה, ובאונס דלא מיקרי קיום אין המעשה מתקיימת, ולפי"ז הדבר פשוט, דאם היה להיפוך שנתבטל התנאי באונס, כגון אם התנה אם באתי ונאנס ולא בא, אפילו נימא דביטול באונס לא הוי ביטול, אבל מ"מ הרי גם קיום לא היה ואינו גט, וכן הוא להדיא בשיטה בשם הרא"ה, וכן הוא בריטב"א - גיטין ל"א - בשם רבינו והוא הרא"ה.

קובץ שעורים כתובות אות כג

(כג) [דף ט ע"א] ומלשון הרא"ש בשם רבינו יונה בסוגיא דפ"פ, משמע דטעם נאמנות האשה לומר לא זנית אינו מטעם עדות אלא משום ברי, והיינו דגם באיסורין שייך דינא דברי ושמא ברי עדיף כמו בממונא וכן משמע לשון הגמ' "ר"ג אלים ליה ברי" ואפשר דשני הטעמים איצטריכו, דלענין פסול זונה שהיא בע"ד אינה נאמנת בתורת עדות אלא מטעם ברי, ולענין איסור דאינה בע"ד א"א מטעם ברי, דדוקא בבע"ד שייך דין ברי ולא באחר שאינו בע"ד, ומשו"ה ילפי' מוספרה לה לעצמה דע"א נאמן באיסורין, דא"א לומר דטעם נאמנותה משום ברי דלענין איסורין ליכא בע"ד ולא שייך דין ברי, והא דאינה נאמנת בשבויה מטעם ברי ושמא ברי עדיף, וזו שאלת ר"י לחכמים מה בין זו לשבויה והשיבו לו דבשבויה רוב פרוצין בעריות, ואי נימא דנאמנותה הוא מטעם ע"א אין זו תשובה כלל, דהא חזינן דע"א נאמן בשבויה אף על גב דרוב נכרים פרוצין, וע"כ הא דאינה נאמנת בעצמה משום דהיא בע"ד לומר על עצמה שאינה פסולה ומ"ש הכא דנאמנת, אבל אם נפרש

דנאמנותה הכא משום ברי ושאלת ר"י היתה דגם בשבועיה תהא נאמנת מטעם ברי, ע"ז השיבו חכמים דרוב נכרים פרוצין, והיינו דמה"ט עשו חכמים לשבועיה כודאי זונה, וכמו בסוטה דעשה הכתוב ספק כודאי ה"נ בשבועיה עשו חכמים ספק כודאי, וברי לא מהני אלא במקום ספק ולא כשהוא ודאי, ומ"מ ע"א נאמן בשבועיה דע"א מסלק את הספק ואין כאן ספק שיהא כודאי, אבל ברי דאינו בתורת עדות אינו מסלק את הספק, וכיון דעשו ספק כודאי ממילא לא מהני ברי, וההבדל בין שני דינים אלו, דנאמנות ע"א היא לברר את המעשה משא"כ דין ברי שאינו בתורת עדות אינו מברר את המעשה, אלא דבמקום ספק הכי דינא דברי ושמא ברי עדיף, אבל במקום דהספק כודאי לא מהני ברי, וצריך עדות לברר את הספק.

קובץ שעורים כתובות אות ו

(ו) [דף ב ע"ב] וז"ל הרמב"ם פ"כ מסנהדרין כל מי שעשה דבר שחייבין עליו מיתת בי"ד באונס, אין בי"ד ממיתין אותו, ואף על פי שהיה מצווה שיהרג ואל יעבור אף על פי שחילל השם והוא אנוס אינו נהרג, שנאמר ולנערה לא תעשה דבר זו אזהרה לבי"ד שלא יענשו את האנוס עכ"ל ומבואר מדבריו, דקרא איירי בגוונא שהיתה מצווה ליהרג ולא לעבור באיסור עריות, ומ"מ פטורה מעונש, ופירוש זה מוכרח, דאי נימא דאיירי באופן שאינה חייבת למסור עצמה להריגה כגון שהיא קרקע עולם, לא איצטריך קרא לפטורה ממיתה כיון דמותר לה לעבור, ואדרבא היא חייבת לעבור ולא ליהרג דמתחייבת בנפשה, כמ"ש הרמב"ם פ"ה מיסודי התורה דהיכא דיעבור ואל יהרג אסור למסור נפשו להריגה, ופשיטא דפטורה ממיתה, (ודברי תוס' ר"פ הבא על יבמתו שלא הכריחו מזה צ"ע, ועיין בגליון הש"ס להגרע"א יומא פ"ב) וכיון דבידה להינצל מהאיסור ע"י מסי"נ, והיא חייבת לעשות כן, אין כאן חסרון פשיעה, וא"כ הא דפטורה ממיתה ע"כ הטעם משום דמעשה באונס אינה נחשבת על העושה.

שערי ישר שער ג פרק כו

תרכד והטעם בזה נלענ"ד דענין מה דמודה רבי שמעון בפסיק רישא אינו משום דכל היכא דהוי פסיק רישיה חשוב כמכון מחמת שיודע ודאי שיהיו כן הוי כמכוון, דלפ"ז היכא דהוי ספק פסיק רישיה היה ראוי להיות מותר, דבכה"ג שהדבר מסופק להעושה, ובאמת בספק פסיק רישיה הוא ספק איסור תורה, ועיין במסכת שבת דף צ"ה ע"א ובתוס' דפליגי רבי אליעזר ורבנן לענין מכבד אי הוי פסיק רישיה, דלכאורה אם תנאי פליגי בזה איך אפשר לומר דהאדם העושה יודע ודאי שיהיו כן, ואיך פליגי בדבר שתלוי בידיעת העושה, אלא ודאי שענין פסיק רישיה אינו תלוי כלל בידיעת האדם, אלא אם הדבר במציאות פסיק רישיה אסור אף שלא ידע העושה מה שיהיה תכלית הפעולה, שהטעם העיקרי בפסיק רישיה שבאופן כזה המעשה נקראת על שם זה גם בלי כונת העושה, ורק היכא דלא הוי פסיק רישיה סובר רבי שמעון דאין המעשה נקראת על שם זה רק ע"י הכונה, דמלאכת חרישה אינה נקראת בשם מלאכה זו אלא רק אם עושה למטרת חרישה, אבל כשעושה למטרת גרירת ספסל, שם המעשה בזה מלאכת העתקת הספסל ממקום למקום, אבל כשחותך ראש בעל חי גם בלי כונת הריגה הפעולה עצמה נקראת בשמה,

פסקי רי"ד מסכת שבת דף מא עמוד ב

ואי קשיא 114, לשמואל דאמ' אפילו שיעור לצרף מותר משום דסבר כר' שמעון, והא אמרי' 115 דמודה ר' שמעון בפסיק רישיה ולא ימות, והכי נמי אף על גב דלא מיכוין לצרף והרי מצטרף מאיליו. יש לומר 116, הצירוף אינו הווה מיד בשעת נתינת מים צונן בכלי, שאע"פ שמילא כל הכלי כיון שחום הכלי מפשיר את המים אינו הווה את הצירוף אלא לאחר שישוה המים בתוכו עד שיצטננו המים ואחרי כן מצטרף, ואינו דומה לצירוף שלנפחין שמצרפי' הברזל חם מיד, דהתם המים מרובין, שאין כח באותו ברזל להפשירן, והילכך מיד הוא מצטרף וגם זה הכלי אילו היה משימו בתוך מים צונן מרובין היה מצטרף מיד. אבל עכשיו שלא שם מים אלא בתוכו, וצידו החיצון אינו נוגע במים, וגם המים אינן מרובין שיכסוהו כולו, חום הכלי נוצח המים ומפשירן ואין הכלי מצטרף אלא לאחר שיצטננו המים בתוכו, אסור, ואף על פי שאינו מתכוין לצרף כר' יהוד'. ושמואל אמ' אפי' שיעור לצרף מותר, דכיון דבנתינת המים לתוכו לא נתכוון לצרף אלא להפשיר,

אף על פי שנשתהו שם המים מאיליהן ונצטרף, מותר כר' שמעון. ואין זה פסיק רישיה, שהרי בנתינת המים לא נתכוון אלא להפשירן, וכיון שיכול לסלקן ולא יצטננו בתוכו (ו)לא הוי צירוף אף על פי 117 שסילקן אין בכך כלום.

ברכת אברהם יט:

"וכן נמי מהא דתנן רבנן התולש עולשין והמזרד זרדין אם לאכילה כגרוגרת ואם לבהמה כמלא פי גדי ואם להסיק כדי לבשל ביצה קלה ואם ליפות את הקרקע כל שהוא ואקשינן אטו כולהו לאו ליפות את הקרקע נינהו ואסיקנה כגון דעבד בארעא דלאו ידיה כי היכא דלא ליהוי פסיק רישיה ואי בספק דיליה ואי בספק ודאי תליא מילתא מאי אהני בארעא דלאו דיליה הא ודאי נתיפת קרקע חבירו ועדיין לא נפקא מתורת וודאי דהוא פסיק רישיה ולא ימות לפי סברתו ז"ל אלא שמע מינה דלאו בספק ודאי תליא מילתא דדבר שאין מתכוין ופסיק רישיה ולא ימות אלא אף על גב דודאי תעשה המלאכה שלא נתכוין לכתחלה בכל היינו דאמר' הלכך כל כל /תיבת כל כפולה/ מה שפסק בו בודאי זה שהוא חייב חטאת מותר הוא לכתחלה ולא עוד אלא אפילו פסיק רישיה ולא ימות דקא קרינן ליה בגמרא לא אמרינן כן דחייב חטאת דעד כאן לא קאמרין אלא דמודה רב שמעון לר' יהודה שהוא אסור ואפילו ר' יהודה לא סבר לה דחייב שלא אסרה תורה אלא מלאכת מחשבת וזה לא נתכוין לאיסור... כולהו פסיק רישיה בלא מתכוין הוא ולא אסר ר' שמעון אלא משום מראית העין בלבד... מכאן אתה למד בפירוש דכל היכא דהוי דבר שאין מתכוין ואין שם דבר המוכיח עליו שלא נתכוין למלאכה אסור והוי פסיק רישיה ולא ימות וכל היכא דאיכא מילתא דמוכחא עליה דלא מכוין למלאכת איסור הוא פלוגתא דר' יהודה ור' שמעון ועל דרך זו פירשתי כל הסוגיות"

חדושי הרמב"ן מסכת כתובות דף ו עמוד ב

א"כ טורד למה לשאינם בקיאים. פרש"י ז"ל למה הוא טורד להפטר מק"ש כיון דבקיאים ומפרקינן לשאינן בקיאים, אבל הבקיאים בהטיה אינם טורדין וקורין ק"ש ומתפללים, ולא נהירא דכיון דאסיקנא רוב בקיאים הם היכי תני מתני' סתמא חתן פטור, ותו הא דתנן לא כל הרוצה ליטול את השם יטול משום דמחזי כיוהרא ומה יוהרא איכא והא רובא נמי קרו, ותו הא דאמר ל' תלמידיו לר"ג שנית לנו רבינו חתן פטור מק"ש וכו' דלמא איהו בקי בהטיה הוא, ותו קשיא דאסיקנא מותר לבעול ולא מסיימין בה בבקי ושיכוין להטות, ומי שיודע בעצמו שאינו בקי האיד' יבעול, ומעשים בכל יום שמתיירין לבעול בתחלה ואפילו לבבליים וכיוצא בהן שאינן בקיאים, ובאמת כן הוא דהואיל ואפשר בהטיה לכולי עלמא שרי דאפשר שיזדמן להם הטיה ואף על פי שלא יכוונו להטות, כדאמרין בגורר מטה וספסל דלא בעי' בקי שלא יעשה חריץ וכן בכל דבר שאינו מתכוין, ואם תאמר שאין הטיה מזדמנת אלא במזיד כדאמר ליה ר"ג בלישנא בתרא שמא הטיית במזיד אכתי קשיא הני דאמרן, ועוד כיון שהוא בקי כל כך שאינו טורד אם כן אף לדברי ר' יהודה מותר לבעול בהטיה ואנן לא איבעיא לן במטה אלא במוציא דם ופותח פתח.

שו"ת הריב"ש סימן שצד

והטעם האחר שכתבת דכיון שאפשר שיקרה שאדם א' יסרוק פעם א' ביובל ולא ישיר א"כ לא הוי פסיק רישיה. ולזה אמר שמואל (כתובות ו:) פרצה דחוקה מותר ליכנס בה בשבת ואעפ"י שמשיר בה צוררו'. ומדקאמר אעפ"י שמשיר, ולא קאמר אעפ"י שאפשר שמשיר, משמע דודאי משיר כגון בסלע הבא בידים. ואעפ"כ לא הוי פסיק רישיה, כיון שאם היה כותל גויל לא הוי פסיק רישיה. וכן לבעול בתחלה בשבת שמותר לשאינו בקי אף על גב דלדידיה הוי פסיק רישיה, כיון דאפשר בהטיה לבקי. והארכת בדברים האלה. בושנו מדברין, חכם שכמותך איך יעסוק בדברים הללו, והדבר ברור שאם לעושה המלאכה הוא פסיק רישיה שאסור לו, אעפ"י שלאדם אחר לא היה פסיק רישיה, וזהו שהקשו בפ"ק דכתובות (שם ו: /:) יאמרו בקי מותר שאינו בקי אסור, דקס"ד דלשאינו בקי פסיק רישיה הוא ולא תזדמן לו הטיה לעולם. אבל הבקי מותר כיון דלדידיה לא הוי פסיק רישיה. ושני רוב בקיאים הן. ולדברך למה היו צריכין לרוב בקיאים הן, אלא שיתרץ כיון דלבקי לא הוי פסיק רישיה אף לשאינו בקי מותר, אף על גב דלדידיה הוי פסיק רישיה. ואף אם לא

ימצא בקי כי אם אחד מעיר. אלא ודאי הוצרכו לרוב בקיאים, לומר דכיון דהטיה מצויה עד שהרוב בקיאים בה, אף למי שאינו בקי אפשר שתזדמן אף ע"פ שאינו מכין לה. ואף לדידה לא הוי פסיק רישיה. אלא שאעפ"כ הוא פטור מלקרות ק"ש דטרוד הוא כיון שאינו בקי ומוחזק בעצמו להטות, כמו שפר"ת ז"ל. וכ"ש לפרש"י דרוב בקיאים הן, ומשום הנהו קאמר סתמא מותר לבעול, כיון דרובא נינהו. ומיהו שאינו בקי אסור, לדלידה הוי פסיק רישיה.

חדושי הר"ן מסכת כתובות דף ו עמוד א

בבי רב אמרי רב שארי, ואקשי', ורב שארי, והאמ' שמואל ב"ר חייא משמיה דרב, האי מסוכרי' דנוייתא /דנזייתא/ אסור להדוקא ביוםא טבא, פרש"י סתימת נקב שבצד הגיגית, שמוציאין שר דרך אותו נקב, אסור להדוקא ביוםא טבא משום סחיטה, והרב ר' נתן בעל הערוך ז"ל הקשה לפי' רש"י דא"כ היכי אמרי' דר"ש מודה בפסיק רישיה ולא ימות, דהא אינו חייב אפי' במתכוין משום פסיק רישיה ולא ימות אלא א"כ נהנה בדבר, והראיה מדאמרי' בסוכה הדס שהיו ענפיו מרובין מעליו פסול ואין ממעטין אותו ביום [טוב], ור' אלעז' בר"ש מתי', ואמרי' והא מתקן מנא, ומהדרי' ר"א בר"ש ס"ל כאבזה דאמ' דבר שאין מתכוין מותר, והא פסיק רישיה ולא ימות הוא, ופרי' בדאית ליה הושענ' אחריתי, כלו' ואינו נהנה ממנו, ובכי האי גונא אפי' ר"ש מודה דשרי. ותו מדאמרי' מוכרי כסות מוכרין כדרך ובלבד שלא יתכוין בחמה מפני החמה ובגשמים מפני הגשמים, והפסיק רישיה ולא ימות הוא, אלמא דכיון דאינו נהנה בדבר אפי' פסיק רישיה ולא ימות מותר, ועוד ראיה מדאמרי' במס' שבת התולש תלשין בשבת אם לאכילה כמלא פי הגדי, אם ליפות הקרקע בכ"ש, והא פסיק רישיה ולא ימות הוא, כלו', אפי' לאכילה אמאי אינו חייב בכ"ש, דהא א"א שלא יהא מיפה א' הקרקע, ופריק דעביד בארעה דלאו ידיה, כלו' שאינו נהנה בדבר, אלמ' דלא חשיב פסיק רישיה ולא ימות אלא א"כ אינו נהנה בדבר, לפי' פי' הוא מגופה שע"פ החבית דלא אזלי משקין לאיבוד, וכדאמרי' בפ' ר' אליעזר דתולין לא להדיק אינשי אודר' אפומא דשישא דילמא אתי לידי סחיטה, כלו' שהשמן הנסחט יורד בפך ונהנה ממנו. מיהו הא דפריש דלא הוי פסיק רישיה ולא ימות אלא א"כ נהנה בדבר, אינו מחויר, דזיל בתר טעמ', מה טעם אמרו דפסיק רישיה ולא ימות חייב, משום דלא אפשר שלא תעשה המלאכה, וא"כ מה לי אם יש לו תועלת במלאכה אם לאו, כיון שהמלאכה נעשית, ועוד שהראיות שהביא כנגד רש"י ז"ל אינן קושיות כלל, ויש לתרץ ההיא דלולב הגזול דשרא ר"ש למעט ענביו בדאית ליה הושענ' אחריתי, לפי שאין במיעוט ענביו מלאכה דאורייתא אלא מדרבנן כמתקן מנא, והילכך כל שאינו נהנה מותר, וההיא דמוכרי כסות נמי איתא לתרוצי, דכיון דלא אסרה תורה אלא דרך מלבוש, כיון דאינו נהנה, כלו' דלא מכוון לנשאה על כתפו מותר. וההיא דתולש תלשין נמי היינו טעמ' משום דיפוי קרקע אינה מלאכה מגופא, אלא כשהוא תולש התלשין הקרקע מתיפה, הילכך כיון שהקרקע לאו ידיה הוא מותר, והא דפריש רש"י ז"ל במסוכריי דנזייתא סתימת נקב שבצד הגיגית אינו מחויר, משום דבסחיטת משקין ליכא אלא מפרק, וכל זמן דאזיל לאבוד לא חשיב (נזק) ופטור, ותרי גוינא סחיטא איכא, סחיטא במים סחיטה במשקין, סחיטה במים חיובא משום מלבן, ולא שנא אזיל לאבוד ולא אזיל לאבוד שחייב משום מלבן, וסחיטה דמשקין אינה משום מלבן דאדרבא לכלוכי קא מלכלכי אלא חיובא משום מפרק, וכל היכא דאזיל לאבוד פטור והיכ' דלא אזיל לאבוד חייב. ומיהו פעמים, שהוא חייב, ואפי' בלא סחיטה, וכדאמר התם שרייתו זו הוא כיבוסו, ופעמים אינו חייב עד דסחיט, וכדאמרי' התם מה טעם אין מטבילין כלים בשבת דילמ' אתי לידי סחיטה.

רמב"ם הלכות שבת פרק א הלכה ז

כל העושה מלאכה בשבת אף על פי שאינו צריך לגופה של מלאכה חייב עליה, כיצד הרי שכבה את הנר מפני שהוא צריך לשמן או לפתילה כדי שלא יאבד או כדי שלא ישרף או כדי שלא יבקע חרש של נר חייב, מפני שהכיבוי מלאכה והרי נתכוין לכבות ואף על פי שאינו צריך לגוף הכבוי ולא כבה אלא מפני השמן או מפני החרש או מפני הפתילה הרי זה חייב, וכן המעביר את הקוץ ארבע אמות ברשות הרבים או המכבה את הגחלת כדי שלא יזוקו בהן רבים חייב ואף על פי שאינו צריך לגוף הכבוי או לגוף ההעברה אלא להרחיק ההזק הרי זה חייב וכן כל כיוצא בזה. +/השגת הראב"ד/ כל העושה מלאכה בשבת אף על פי שאינו צריך

לגופה של מלאכה חייב עליה. א"א ר"ח = רבינו חננאל = ז"ל פסק כר"ש שהוא פוטר מדאמרינן פרק נוטל רבא כר"ש ס"ל דאמר מלאכה שאינה צריכה לגופה פטור עליה. +

כסף משנה הלכות שבת פרק א הלכה ז

[ז] כל העושה מלאכה וכו'. כתב הרמ"ך אף על פי שהר"ף פסק כן לא נראה לר"ח ולכל רבותי מפני כמה סתומות דהוא כר"ש כגון צידת נחש ומפיס מורסא וההיא דכל המזיקים נהרגין וההיא דכחש על הנר דמוקי ליה הכא כר"ש דיקא מתניתין כותיה ותו מדאמרינן בפ' נוטל (שבת קמ"א:) רבא כר"ש ס"ל דאמר מלאכה שאינה צריכה לגופה פטור עליה והר"ף גופיה הביא ההיא דר' יוחנן דאוקמא לר' יוסי כר"ש והוא הביא ג"כ הא דכל פטורי דשבת וכו' בר מהני תלת דפטור ומותר וההיא אזלא כר"ש עכ"ל ויתבאר בסמוך: מ"כ ההפרש שיש בין מלאכה שאינה צריכה לגופה ובין פסיק רישיה ולא ימות הוא דגבי פסיק רישיה אינו מכוון למלאכה כל עיקר אלא שהיא נעשית בהכרח. כגון שסגר פתח ביתו והיה שם צבי שהוא לא כיון לשמירת הצבי אלא שהמלאכה נעשית בהכרח. אבל מלאכה שאינה צריכה לגופה הוא מתכוין לגוף המלאכה אלא שאינו מכוין לתכליתה. מיסוד ה"ר אברהם החסיד בשם אביו ז"ל ע"כ:

או המכבה את הגחלת וכו'. כתב הרמ"ך הל"ל בד"א בגחלת של עץ אבל בגחלת של מתכת מותר וזה מפורש בהדיא בגמ' ותמיהא לן נמי כיון שפסק הלכה כר' יהודה אמאי התיר צידת נחש ומפיס מורסא עכ"ל. ולענין מ"ש הל"ל בד"א בגחלת של עץ אין דבריו מכוונים שהרי לא בא רצונו פה לבאר חילוקי דיני המכבה עד שיצטרך לחלק בין גחלת של עץ לשל מתכת ואין לומר שמקשה לו שהל"ל המכבה גחלת של עץ דסתם גחלת של עץ משמע ומ"מ תמיהתו זו היתה למיעוט השגחתו בדברי רבינו שבפ"ב שהוא מקומו כתב חילוק שבין מכבה גחלת של עץ לשל מתכת, ומ"ש כיון שפסק כרבי יהודה אמאי התיר צידת נחש ומפיס מורסא כבר תירצה ה"ה בפירושו על בבא דהמפיס שחין בשבת:

רמב"ם הלכות שבת פרק י הלכה יז

המפיס שחין בשבת כדי להרחיב פי המכה כדרך שהרופאין עושין שהן מתכוונין ברפואה להרחיב פי המכה הרי זה חייב משום מכה בפטיש שזו היא מלאכת הרופא, ואם הפיסה להוציא ממנה הליחה שבה הרי זה מותר. +/השגת הראב"ד/ וזו היא מלאכת [וכו']. /א"א/ נסחא אחרינא מלאכת בונה. +